

Vejledning til dig som vil arrangere en Klimapilgrimsvandring

Klimapilgrimsvandring fra Grøn Kirke redigeret af Morten Stensig Sørensen

Denne lille vejledning er til dig, som er ansvarlig for en. I denne vejledning finder du hjælp, ideer og liturgiske forslag til at planlægge en klimapilgrimsvandring. Vandringen kan gøres lang eller kort og med få eller mange pauser til refleksion og bøn indlagt. Det vigtigste er ikke antal kilometer eller antal bønner, men bevægelsen og øret som lytter. Du kan frit sløjfe eller ændre i det foreslåede, da det udelukkende er tænkt som en vejledende hjælp og ikke en skabelon, der skal følges slavisk.

Overalt og til hver en tid er vi i Guds nærhed, uanset om vi ved det eller ikke, om vi tænker på det eller ej. Altid er Gud der. Det handler for os ofte om at blive opmærksomme på det, som allerede findes, nemlig Guds nærvær. At søge stilheden kan hjælpe os til at blive opmærksomme på, at Gud er der. At være menneske er at være på vandring – på vandring gennem livet.

Alle vandringer består af et opbrud, en vej og et mål. Som Klimapilgrimme ønsker vi at bryde væk fra de forbrugsmønstre og politiske strukturer, der skader jorden. Vi ønsker at vandre i solidaritet med dem, som rammes af klimaændringerne, og vi opsøger, Gud, som en kilde til at tage modige og gode valg i hverdagen; for skaberværket, for vore medmennesker og i besindelse på, at jorden er Guds.

Husk, at du kan se mere på www.klimapilgrim.dk. Her kan du også bestille en lille folder til deltagerne i din vandring. Folderen er foldet således, at der på den ene side står kort om hvad en klimapilgrim vandrer for. Det er sat meditativt op, så at deltageren kan læse en side ad gangen og gå og "tygge" på ordene. På den anden side af folderen står de syv pilgrimsord med hver en sætning som også er oplagt til eftertænkning.

Forslag til en enkelt liturgi på vandringens forskellige stop:

- Velkomst og introduktion: Hvad er en pilgrimsvandring?
- Sang
- Tekstlæsning
- Stilhed
- Bøn
- Fader Vor
- Sang
- Velsignelse

Forslag til hvilke tekster, sange og bønner samt introduktion finder du længere fremme i denne vejledning. Husk man kan undervejs gå i stilhed, men det er også givende at få tid og rum til at tale sammen. Dét er også en måde at dele livet på.

Før vandringen lægger vi det, som tynger, fra os. Det kan være en god idé at slukke mobilen eller sætte den på lydløs. Læg eventuelt også uret i lommen under vandringen.

Inden vandringen begynder, er det oplagt at samle gruppen til eftertanke, bøn eller en salme. Derudover er der her forslag til steder, hvor du kan gøre holdt og som kunne egne sig til et stop i eftertanke:

- Ved noget som er smukt at se på – noget som er livgivende, fx frodig natur
- Ved noget som er ødelagt eller truet.
- Ved noget, som giver håb for fremtiden.
- I en kirke eller et helligsted.
- Når I holder spise- eller drikkepause.
- Ved havet eller ved en kilde.
- Ved et overnatningssted.
- Ved målet.
- Inden hjemrejsen begynder.

Del også gerne hinandens tanker eller fortæl en lille historie i løbet af vandringen.

Det er fint, hvis vandringen ender i en kirke eller på et helligsted; dette adskiller pilgrimsvandringen fra andre vandringer – det, at man går mod det hellige. Hvis nogle går med vandrestave, kan man lægge dem fra sig ved vandringens mål som et symbol på, at vandringen er ovre. Når vandringen er afsluttet, måske med en sang eller en bøn "får man sin egen tid tilbage": mobiltelefoner og ure. Når hjemrejsen begynder, er det rart at gå videre i livet med et "Gå med Guds fred" eller "Gud være med dig" enten tilsagt af én person eller som kollektiv hilsen indbyrdes mellem deltagerne.

Rigtig god Klimapilgrimsvandring!

Her følger forslag til tekster, bønner og sange, der kan bruges undervejs:

Forslag til brug ved opbruddet/afrejsen:

Tekster fra Biblen

Salme 8	Herre, vor Herre!
Salme 148	Lovpris Herren i himlen
Matt 6,25-34	Vær ikke bekymrede for jeres liv
Apg. 17,24-28	For I ham lever vi, ånder vi og er vi

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 784	Altid frejdig når du går
Keltisk salme	Må din vej gå dig i møde
Højskolesangbogen	Morning has broken
DDS	Dejlig er Jorden (alle kender den og i den er vi alle pilgrimme)

Bønner/Velsignelse

1. Hellige Gud, vi takker dig, fordi du aldrig er langt borte fra os. Velsign os ved starten af denne pilgrimsvandring. Gå med os på vejen. Gør os åbne for dit nærvær og for alt det, som fortæller om din godhed. Bevar os fra alt ondt i både krop og sjæl.

Kilde: Norsk Bønnebok s 1325

2. Vis os dit hjerte for denne verden; for de fattige og hjælpeløse, for dem som rammes af lidelse og nød under denne vandring. Vis os dit hjerte for hele dit skaberværk som lider under klimaændringer og miljøødelæggelse. Vis os vores ansvar og vores opgave i alt dette. Gud, vær med os!

Kilde: Klimapilgrim 2015

3. Herren være foran dig
for at vise dig den rette vej.
Herren være ved siden af dig
for at følge dig på vejen.
Herren være bag dig
for at holde din ryg fri.
Herren være under dig
for at gribe dig, når du falder.
Herren være i dig
for at fylde dig med sin Ånd.
Herren være omkring dig
for at bevare dig fra det onde.
Herren være over dig
for at velsigne dig.
Så vær du velsignet
af Gud Fader, Søn og Helligånd.
Amen

Kilde: Morten Stensig Sørensen

Forslag til brug på vejen

Tekster fra Biblen

Salme 23 Herren er min hyrde
Matt. 6,27-33 Se himlens fugle
Joh. 14,1-6 Jeg er vejen og sandheden og livet

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 484 Du som vejen er og livet
DDS 725 Det dufter lysegrønt af græs
DDS 726 Gak ud min sjæl
DDS 29 Spænd over os

Bønner

1. Kyrie

Leder: Gud, vor skaber og livgiver. Vi er en del af dit skønne, men sårbare skaberværk.

Det er vores ansvar at værne om det. Vi har svigtet.

Derfor råber vores sjæl

Alle: Gud, vor skaber, forbarm dig over os!

Leder: Af jord er vi kommet, fra jorden henter vi vores næring.

Hvert hvedekorn i jordens dyb vibrerer af din skabende vilje.

Når jorden forgiftes og ødelægges af grådighed og kortsigtede interesser,
fornægter vi vores oprindelse og trodser din vilje.

Derfor råber vi:

Alle: Gud, vor skaber, forbarm dig over os!

Leder: Jordan rejste sig af havet, havet er som vort fostervand.

Alt liv gennemstrømmes af dit skabende vand,
mennesker, vækster og dyr. Vi forgifter os selv og vores fremtid.

Derfor råber vi:

Alle: Gud vor skaber, forbarm dig over os!

Leder: Luften er livets åndedrag, jordens pusterum.

Hvert åndedræt er en påmindelse om din skabende kraft.

Når luften forurennes og forgiftes, skades jordens egne lunger.

Derfor råber vi:

Alle: Gud, vor skaber, forbarm dig over os!

Kilde: Fra temagudstjeneste i Elverum Kirke "Global opvarmning"

2. Gud gør det umulige muligt for os. Forny vores ånd og vores sind, så vi genkender dit aftryk overalt, og hvad end vi ser.

Hjælp os med at besinde os på, at Jorden er din, så vi genfinder den plads i verden, du har tiltænkt os. Som forvaltere af dine underfulde gaver.

Kilde: Morten Stensig Sørensen

Forslag til stop, der har fokus på Guds skaberværk

Tekster fra bibelen

1 Mos. 1,1-2,4 I begyndelsen skabte Gud
Salme 8 Herre, vor Herre! Hvor herligt er dit navn
Salme 104 Herre, min Gud, du er stor!
Es. 55,6-13 Søg Herren, når han er at finde

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

Taize Laudate omnes gentes
DDS 15 Op al den ting

Bønner

1. Evige sande Gud, jeg tror at du er skaber af alt liv.
Evige, sande Gud, jeg tror, at du er al kærligheds Far.
Herre, alle menneskers Gud, jeg tror, at du har skabt himmel og jord.
Herre, alle menneskers Gud, jeg tror, at du har skabt min sjæl og sat trådene i mit livs væv.
Skaber og frelser, vi har udbyttet jorden til vores egne formål, vendt os bort fra livets gode kredsløb, glemt at vi er dine husholdere.
Nu er jorden ved at blive gold, luften uren, vandet forurenede og arterne uddør.
Angrende kommer vi til dig.
Lad os være stille.
Gud, hav barmhjertighed med os. Kristus, hav barmhjertighed med os. Gud, hav barmhjertighed med os.
Kilde: Ray Simpson: Din rytme Din bønn

2. Gud, vi takker for den verden, du har givet os at leve i;
for naturen, som omgiver os, for livets mulighed som er givet os,
for børnene, vi bærer ved vores bryst, for venner, som tænder lys i mørket,
for alt det, som minder os om din gode skabervilje.
Vi beder til, at du vil se den verden som lider, og at du vil forbarme dig over dit skaberværk. Giv de sultne mad. Giv dem, som græder, trøst. Du som altid længes, altid ser og altid har omsorg. Hør vor bøn!
Kilde: Norsk salmebok 2013, s 1193.

3. Herre, vi lægger vor angst for, hvad der skal ske med verden, frem for dig.
Vi beder dig for stormagterne, der frygter hinanden mere end de frygter jordens undergang,
og for os, der spiser de fattige af med smulerne fra vort eget bord.
Du som blev en af os på korset i nød og angst,
lad verden se dette tegn og indse, at vi hører sammen
og at vi er afhængige af hinanden, ligesom vi er afhængige af dig.

Send os hjælp. Send os til hjælp og vis os vejen.

Kilde: "Herre gør mit liv til bøn" bøn nr. 188

4. Herre, du har givet os jorden, vort hjem i kosmos.

Med skrøbelige tråde har du vævet os sammen med jordens smukke væv.

Giv os indsigt, så vi værner om jorden.

Giv os handlekraft, så vi passer godt på den.

Giv os kærlighed, så vi elsker den.

Kilde: Per Harling

Forslag til stop ved noget som er truet eller ødelagt

Tekster fra Bibelen

Es. 24, 4-5 Jorden sørger og visner

Joh. 4,7-10 Om det levende vand

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 658 Når jeg er træt og trist og modet svigter

DDS 634 Du ved det nok, mit hjerte

Taize Ubi caritas et amor

Bøn

1. Alt som lever, alt som trues,

alt som er knust til skår,

alt det bærer vi til dig, vor skaber,

jordens sår er dine sår. Herre, vi beder for din lidende verden.

Kilde: Svein Ellingsen

Forslag til stop i en kirke eller et helligsted

Tekster fra Bibelen

Salme 8 Herre, vor Herre! hvor herligt er dit navn

Matt. 5,13-16 I er jordens salt

1. Kor 13 Om kærligheden

Rom. 14,7-8 For ingen af os lever for os selv

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 26 Nærmere Gud til dig

DDS 335 Flammerne er mange

DDS 334 Guds kirkes grund alene

DDS 260 Du satte dig selv

DDS 68 Se hvilket menneske

Bønner

1. Herre Jesus min Gud, du bor blandt de fattige,
du er nær ved dem, der lider, dit hjerte banker for fred.
Du vil enhed mellem mennesker, du kræver retfærdighed og hader uret.
Sådan elsker du også mig –
jeg, som er rig og har alt, hvad jeg behøver i en grådig og selvoptaget kultur.
Jeg vil så nødig dele mit liv med andre, og uretten er blevet en vane.
Herre, det passer ikke sammen. I dit rige gælder andre værdier.
Herre, omvend mig og forny mit sind.

Kilde: Bent Reidar Eriksen i "Herre gør mit liv til bøn", 99

2. Herre, væk din kirke,
og begynd med mig!
Herre, gør din menighed levende,
og begynd med mig!
Herre, skab fred overalt på jorden,
og begynd med mig!
Herre bring din kærlighed og
sandhed til alle mennesker,
og begynd med mig!

Kilde: Norsk salmebog s. 1206. Fra Kina

Forslag til stop ved noget, der giver håb for fremtiden

På vandringen kan I lægge et stop ind ved et universitet eller et anlæg for vedvarende energi. Ved steder, hvor naturen ikke længere er truet af ødelæggelse, ved hav, skov eller jord som giver os mad og energi og som optager det CO₂ som vi udleder. I kan også stoppe ved en børnehave eller en skole med fokus på håb, på muligheder for fremtiden, for fremtidige generationer, håb for menneskets mulighed for at vælge det gode, til bedste for hele skaberværket.

Tekster fra Bibelen

Jer. 27,14 Jeg ved hvilke planer, jeg har lagt for jer
Es. 43,1 Du skal ikke være bange, jeg har købt dig fri

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 36 Befal du dine veje
DDS 7 Herre Gud dit dyre navn og ære

Bøn

1. Herre, dagene svinder bort mellem vore hænder,
og vort liv med dem.
men du forbliver.
I går, i dag og i morgen
er du den samme.
Fra evighed kender du os.

Min fremtid er i dine hænder.

Gør mig beredt til alt det,
du vil med mig.

Det beder jeg dig om i tillid
til din trofasthed.

Kilde: Den Danske Salmebog

Forslag til når I holder et spise- eller drikkestop

Tekster fra Bibelen

Salme 145,15-16

Alles øjne er rettet mod dig

Mark. 6,35-44

Jesus mætter fem tusind

1 Kongebog 19,7-8

Stå op og spis, ellers bliver vejen for lang for dig

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

Bordvers

Glædens Herre, vær vor gæst

DDS 367

Vi rækker vore hænder frem

Bønner

1.Gud, vor skaber og livgiver,
du som har skabt os til fællesskab:

Tak fordi vores pilgrimsvandring åbner for fællesskabet
med dig, med hinanden og med alt det skabte.

Velsign vort måltid. Vi beder dig: Lad regnen falde og solen skinne,
så korn og frugter kan vokse og give mad og drikke til alle som sulter.

Giv frugtbarhed og retfærdighed i alle lande.

Gud, velsign jorden, luften og vandet. Amen.

Kilde: Norsk Salmebok s. 1327

2.Herre! Giv brød til dem som sulter.

Giv sult efter retfærdighed til dem som har brød.

Kilde: Norsk Salmebok s. 1217. Fra Latin-Amerika.

Forslag til et stop ved noget smukt og livgivende vand: Et hav, en kilde, en bæk....

Tekster fra Bibelen

Salme 42,2-6

Som hjorten skriger ved det udtørrede vandløb

Matt. 6,25-34

Vær ikke bekymret for jeres liv

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 754 Se nu stiger solen
DDS 441 Alle mine kilder

Bøn

1. Herre, du er min ø i havet.
I din favn bygger jeg rede.
Du er havets ro.
I din fred hviler jeg.
Du er bølgerne,
som vasker mod de glinsende strandsten.
Lyden fra de rullende sten er min hymne.
Du er fuglenes sang.
I enhed med deres tone synger jeg min lovsang.
Du er oceanet, som brydes mod klipperne.
Jeg priser dig i den uophørlige brusen.
Du er Livets vand, som omslutter mig.
Du udgør hele min væren.
Jeg hviler i dig.

Kilde: Ray Simpson

Forslag ved et overnatningssted

Tekster

Matt. 11,28-29 Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder
Salme 139, 1-12 Herre, du ransager mig og kender mig
Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 769 Sig månen langsomt hæver
DDS 786 Nu går solen sin vej
DDS 787 Du som har tændt

Bønner

1. Herre, vi overgiver til dig
alt det, som har været vanskeligt i dag.
Vi lægger vore byrder ved dine fødder.
Tilgiv os vore synder, giv os din fred,
og hjælp os til at tage imod dit ord.

Kilde: Ray Simpson

2. Du er vor Frelser og Herre.
Når vi snubler, vær vort skjold.
Når vi er trætte, vær vores hvile.
I vort mørke, vær vort lys.
Kristus, du levende Guds søn,
lad dine hellige engle våge over vores søvn.
Må de omgive vore lejer
og bevare os, når vi sover.
Må englene åbenbare
din herlighed og sandhed
i vore drømme.
Må frygt og bekymring forsvinde,
så vi falder let i søvn og hviler trygt.
Kilde: Ray Simpson

Forslag ved ankomsten til målet

Tekster fra Bibelen

Salme 84,2-8 Hvor er din bolig vidunderlig, Hæskarers Herre
Fil. 3,12-14 Ikke at jeg allerede har grebet det eller allerede er blevet fuldkommen
Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

DDS 121 Dejlig er jorden
DDS 367 Vi rækker vore hænder frem

Bøn

1. *Leder:* Vi tror på

Alle: Én Gud, én kilde til alt liv, én grundvold for hele jorden med alt det skabte.

Leder: Vi erkender

Alle: at livet på jorden er godt,
at alle skabninger har ubetinget værdi,
at naturen og mennesker lever i partnerskab.

Leder: Vi tror

Alle: på Kristus, som har givet os, der er skabt i guds billede
at arbejde med omsorg for jorden,
at søge at forstå dens mysterier,

at samarbejde til bedste for alle jordens børn.

Leder: Vi tror

Alle: på Guds ånd som vil lede os
til nærhed med jordens liv,
til en forsagende og uselvsk livsstil,
hvor jorden og dens arv forvaltes i fred,
og hvor livet for alle dens skabninger leves i retfærdig fordeling.

Sådan skal det være.

Amen.

Kilde: Sinfonia Oecumenica Ó Gütersloher Verlagshaus, GmbH, Gütersloh 1998. ECEN2006. Estrid Hessellund, 2007

Forslag til hjemrejsen

Tekster fra Bibelen

Salme 32,8 Jeg vil lære og undervise dig om den vej, du skal gå

Ef 3,16-21 Bøn for menigheden om styrke og indsigt

Læs evt. teksterne fra udgave 2020 eller en børnebibel

Sange

Keltisk salme Må din vej gå dig i møde

DDS 752 Morgenstund har guld i mund

Bønner

1. Vi går i Guds navn – med glæde i sindet på vor vej ud i verden.
Vi går i Guds navn – i undren og fryd over skaberværkets rigdom.
Vi går i Guds navn – i sorg over smerten, vi tilføjer jorden.
Vi går i Guds navn – i tro på, at regnbuens pagt er vor grundvold.
Vi går i Guds navn – med en bøn i vort hjerte for alt det, der er truet.
Vi går i Guds navn – i længsel, efter at bønnen skal føre til handling.
Vi går i Guds navn – i lys, der skal lyse i det dybeste mørke.
Vi går i Guds navn – i sang, som er ét med hans skaberværks lovsang.
Vi går i Guds navn – med håb om forløsning og fremtid for jorden.

Kilde: Svein Ellingsen

2. Giv os, Gud, en vision om vor verden
sådan som din kærlighed vil omskabe den;
en verden, hvor de svage bliver beskyttet, ikke udnyttet,
en verden, hvor ingen er sultne eller fattige,
en verden, hvor goder og ressourcer bliver delt, så alle kan nyde godt af dem.
En verden, hvor nationer, racer og kulturer lever i tolerance og gensidig respekt,

en verden, hvor fred bygger på retfærdighed og hvor retfærdigheden styres af kærlighed.
Giv os mod og inspiration til at bygge denne verden,
gennem Jesus Kristus, vor Gud.

Kilde: Norsk Salmebok s. 1200. Living Spirituality Network. Estrid Hessellund

Forslag til vandringens slutning

Når klimapilgrimsvandringen er slut, kan I hver især lægge en sten som symbol på de ting, der tynger og som I ønsker at lægge fra jer inden hverdagen igen starter.

Når hverdagen starter må vi, hver for sig og sammen, fortsætte vandringen mod en klimaretfærdig verden. Vi må fortsætte kursændringen i vort eget liv og dermed forsøge at tage ansvar for skaberværket og vores medmennesker.

Hvis I ønsker at fortsætte jeres indsats for klimaretfærdighed på en måde, der er synlig for verdens ledere, kan I hver især registrere jer på www.actclimate.org. I kan scanne QR-koden i bunden af folderen med de syv pilgrimsord, og derved registrere jer. De mange, mange deltagere i klimapilgrimsvandringen - fra Norge i nord til Sydafrika i syd - kan tilsammen vise politikerne ved COP21 i Paris, at pilgrimme har gået tusindvis af kilometer fordi vi mener, at vi kan og skal gøre noget for klimaet og ikke mindst vores medmennesker, der mærker konsekvenserne af klimaforandringerne.

Dejlig er jorden!
Prægtig er Guds Himmell!
Skøn er sjælenes pilgrimsgang!
Gennem de favre
Riger på jorden
Går vi til Paradis med sang.

Tider skal komme,
Tider skal henrulle,
Slægt skal følge slægters gang;
Aldrig forstummer
Tonen fra Himlen
I sjælens glade pilgrimssang.

Englene sang den
Først for markens hyrder;
Skønt fra sjæl til sjæl det lød:
Fred over jorden!
Menneske, fryd dig!
Os er en evig frelser født!
B. S. Ingemann 1850

Tak fordi du gik med!

Indledning til pilgrimsvandring

Pilgrimsvandring har helt siden antikken været anvendt som en slags spirituel opdagelsesrejse. I middelalderen fik pilgrimsvandring et større fokus på at søge tilgivelse for sine synder og blev kaldt for "bodsgang". Med Martin Luther og reformationen forsvandt pilgrimsvandringen mere eller mindre som en spirituel praksis, men i nyere tid er den blevet genopdaget.

I dag bruger man det i høj grad til at finde ro, komme væk fra hverdagen og i stedet møde sig selv og Gud på en anden måde end normalt. På den måde er vi tilbage ved begyndelsen: En indre opdagelsesrejse ude i Guds natur. Vi går ud i det indre.

Inden vi går afsted, begynder vi med en velsignelse fra den gamle keltiske kristendom, som var nogle af dem, der tidligt udviklede en kristen praksis med pilgrimsvandring.

Velsignelse

Herren være foran dig
for at vise dig den rette vej.
Herren være ved siden af dig
for at følge dig på vejen.
Herren være bag dig
for at holde din ryg fri.
Herren være under dig
for at gribe dig, når du falder.
Herren være i dig
for at fylde dig med sin Ånd.
Herren være omkring dig
for at bevare dig fra det onde.
Herren være over dig
for at velsigne dig.
Så vær du velsignet
af Gud Fader, Søn og Helligånd.
Amen